

niet ware ge-
ge eeuwen een
ben, maar dat
e van zijn schep-
te verstaan zij,
Hij herinnert er
e engelen een
den, en dat
Middelbaar niet
onze geringheid
ge Wezen.
kt niet van een
zou hebben ge-
men, noch veel
r die voor ons
hiervan dat aan
uding der Schep-
kwam over alle
was Hooft der
het menschelek
is beeld gescha-

verkoopers Jong-
onze kerkbijbels
gen wel op prijs
nood-entien,
gelijk ze eigen-

lijk bijbels van
nomen, en daar
gedrukt. Ook de
e, dat er aan de
i dat het papier
maat en quali-
maakt toch ook,

stel en sprong
i, kunnen hier-
r menig collegie
een bijbel-editie
kerkelijk bij kan

dat bij kerkbij-
te artikelen noch
rt. Die hebben
er gedrukt, over-
chts een nadere
artikel der Con-
goud is voor
iet bij den cere-

it overigens niet
st, maar ze hin-
te vergaderingen
kwad, zoo men
i heeft.

KUYPER.
telsel.

door ons aan-
t zijn, en in 27

aan: 1°. erken-
kerk die zich
let bij Kon. Be-
n 3°. aanbieding
door de kerk die
porafgaande alge-
conditien door

atse.
e begint met de
palen, waarop zij
van optreden in
zal de Overheid
wezen der kerk
le eene of andere

de burgermaat-
santie van deze
nicipaal verschil-
het erf van het
dit zoo duidelijk
n hij verklaarde,
wereld een heer-
e volkeren, maar
elen, d. i. in zijn

vragen derhalve
eigen leest waarop
it kan niet in de
open, en de Kerk
len Staat. Beide
ge opvatting en
isatie. Wat voor
deugt niet voor
kerk onmisbaar
taut.

id met zelve een
en, waarnaar de
voegen, dan ont-
gen niet in den
en geest der bur-
n de kerken
vermenging van
wordt aan de kerk
aangelegd, die
ge belienmt. Dit
dsche elementen
gen daardoor een
en invloed. En op
van haar eigen

t het inslaan van
at niet de Over-
deze en die voor-
volden; maar
enning als rechts-
Overheid zeggen,
welke organisatie
selen ze leeft, en
achterten beoor-
waar bestaat, om
persoonlijkheid te
te lichten, kiezen

we de verhouding van een Gereformeerde
kerk tegenover de wet van 1853.

Deze wet is er niet op uit geweest, om
de kerken te drukken. Zonder opzet of
kwade bedoeling stelde se dan ook den
eisch, dat zou medegeleed worden welk
bestuur een kerk bezit en welke statuten.
Dit leek nu heel onschuldig. En toch was
door dezen schijnbaar onschuldigen eisch de
wezenlijke erkenning van een Gereformeerde
kerk onmogelijk geworden.

Waarom?
Om de eenvoudige reden, dat een Gere-
formeerde kerk geen ander bestuur kent,
dan een plaatselijk bestuur, en toch ook
weer zekere eenheid met alle overige Gere-
formeerde kerken in het land moet uit-
maken.

Deze combinatie echter sluit de wet van
1853 uit. Men kan op grond van deze
wet nu wel erkend worden of als plaats-
elijke kerk onder zijn kerkeraad, maar dan
gaat de eenheid in het land en met andere
kerken buitenaar te loor; of wel men laat zich
erkennen als landsekerk, maar moet dan
ook een bestuur over alle kerken saam op-
geven, en wordt dan Collegiaal.

Vraagt men nu, of de Overheid er eenig
belang bij heeft, om ons deze moeilijkheid
aan te doen, dan moet het antwoord stel-
lig ontkennend luiden.

Indien Gereformeerde kerken zich aandie-
nen, als bestaande plaatselijk onder plaatselijke
besturen, maar tevens saam verbonden door
classicale en synodale vergaderingen, en als
zoodanig, zonder een hooger bestuur, toch
een eenheid vormende, is er geen enkel
bezwaar denkbaar, waarom de Overheid
ons alsdan niet op deze wijze en in deze
voege, zoowel plaatselijk als in onze een-
heid en saamhoorigheid, zou erkennen.

Het ongeluk wil nu maar, dat men op
onnadenkende wijze in 1853 van een be-
stuur en organisatie gesproken heeft; en nu
dit eenmaal in de wet staat, moet men
zich hierin nu wel schikken, gelijk de Christ.
Gereformeerden deden; of wel men moet
er zich aan stooten, maar dan ook van
rechtspersoonlijkheid verstoken blijven, ge-
lijk de Ned. Ger. kerken.

Om dit kwaad nu eens voor al te bre-
ken, zouden wij wenschen, dat de Over-
heid alle dienaangaande bestaande bepa-
lingen introk, en daarentegen als regel stelde
dat elke Christelijke kerk zal mededeelen wat
ze meent te moeten mededeelen, en dat
zoo de Overheid beoordeelen zal, of ze
aan de aldus bestaande en georganiseerde
kerk al dan niet erkenning als rechtspersoon
kan verleenen.

Onze tweede eisch was, dat zulk een
erkenning der kerken niet bij Kon. Besluit
zou worden verleend, maar bij de Wet.

Om tweeërlei reden.
Voor eerst toch biedt erkenning bij de Wet
een waarborg van recht, die de erkenning
bij Kon. Besluit mist. De zaak komt dan
bij den Raad van State en bij de beide
Kamers der Staten-Generaal. De discussie
over het voor en tegen wordt dan publiek.
Geheime invloeden zijn dan afgesneden.
De zaak moet dan het daglicht kunnen
zien. En blijkt er dan een onoverkomelijk
bezwaar te rijzen, dan weet zulk een kerk
waaraan ze toe is, en moet in de publieke
opinie de strijd uitgestreden, of metterdaad
het optreden van een aldus georganiseerde
kerk onbestaanbaar is met den aard van
ons volksleven.

Maar ook nog om een andere reden
vragen we erkenning bij de Wet.

De Christelijke kerk in haar veelvormige
inrichting behoort tot het leven der natie.
Het is niet een tijdelijke combinatie die
in de Christelijke kerk zich aandient, en
die deswege evenals een vereniging na
30 jaar weer vervalt. Ze is integendeel
een deel van het leven der natie. Ze
hoort er toe. Het nationale leven is son-
der de Christelijke kerk ondenkbaar. En
omgekeerd is het ook voor een kerk nood-
zakelijk dat ze duurzaamheid in de ge-
slachten bezitte, en dus sta op vaste basis.

Ook uit dien hoofde zou erkenning bij
de Wet ons het veiligste en raadzaamste
voorkomen.

Men wist dan beiderzijds waar men aan
toe was.

Moelijker is ons laatste of derde be-
ding, t. w. dat de Overheid alle Christe-
lijke kerken zonder keur behoort te er-
kennen. Allicht toch zal men zeggen, dat
dit strijdt met ons tweede beding, daar
toch zoo de Minister geen wet verkiest in
te dienen, de discussie zelfs uitblijft en er
niets van de erkenning komt.

Dit bezwaar bestaat dan ook metter-
daad, en op die wijs zouden de kerken
nogmaals aan de wilkeur der machtheb-
benden zijn overgeleverd.

Juist daarom echter voegen we er dit
eerste beding bij, waarmee we meer be-
doelen, dan de lezer bij den eersten oogop-
slag allicht vermoedde.

Onze bedoeling toch is, dat zoo dik-
wijls een Christelijke kerk zich aanmeldt,
om erkenning als rechtspersoon, de Minis-
ter altoos gehouden zal zijn een wet in te
dienen, om hare erkenning als rechts-
persoon voor te stellen, maar dan onder
de bedingen, die hij c. q. dat is, in elk
gegeven geval noodzakelijk acht.

We stellen ons de zaak dan aldus voor.
Een Christelijke kerk meldt zich aan,
en deelt aan de Regeering mede, dat zij
wenscht onder deze en die voorwaarde als
rechtspersoon erkend te worden.

dat zulks behoort, en dan staat het aan de
kerk om bij de Staten-Generaal voor haar
belangen op te komen.

Werd nu zulk een ontwerp wet op con-
ditiën waartegen de kerk bezwaar had, dan
moet zij zelve beslissen of ze wijken wil
of niet. Ze kan dan haar rechtspersoonlijk-
heid uitoefenen zoo ze zich schikt, en an-
ders doet ze dit niet.

Blijft dan alleen nog de vraag, hoe te
doen bij mogelijke wijziging der organisa-
tie. Waarop we zouden antwoorden: Laat
in het wetsontwerp zoo weinig mogelijk
speciaals worden opgenomen, zoodat wij-
ziging bijna niet behoort voor te komen; en
moet ze plaats hebben, welnu dan worde
er een wijziging ook in de oorspronkelijke
wet voorgesteld.

De Joodische Synagoge of andere gods-
dienstige verenigingen kan men op andere
wijze te hulp komen; wat wij bespra-
ken, geldt alleen kerken, die zich als Chris-
telijke kerk aandienen.

Alleen op zulk een wijs achten we het
mogelijk, dat het Collegiaal systeem wer-
de uitgebannen, zonder dat men tot
een geprivilegieerde kerk terugkeert.

De rechtstoestand waaronder we nu
leven, mag niet bestendig, want de wet
van 1853 doet geestelijk kwaad.

KUYPER.

Uit de Pers.

Over den ongeonden en bedreigden toestand
waarin de Ned. Geref. kerk in Afrika verkeert,
lezen we in de *Gedult* van 15 Febr. j. het
navolgende:

„Elkeen, die de teekenen der tijden opmerkzaam
gadeslaat, zal erkennen, dat onze Nederlandsche Gerefor-
meerde kerk in een critischen toestand zich bevindt.
Er is voor haar een tijd van verandering aangebroken;
en het is te vrezen, dat gelijk zoo dikwijls gebeurt,
de verandering geen verbetering zijn zal.

Van twee kanten dreigt het gevaar: van buiten
van min of meer vijandige machten; van binnen
van inwendige, die indien men niet afbreken, toch niet
opbouwen, en alzo niet samenhouden, maar tot om-
binding zullen medewerken. Laat ons een kort woord
van beide zeggen. Niet met het doel om te klagen
en te berispen, maar veelmeer om onszelven en anderen
te waarschuwen, en op te wekken om te houden wat
wij hebben en ons als een diepbaar pand ter bewaaring
is toeversnood.

Letten wij eerst op den groei van onze bevolking
sinds de ontdekking van diamant en goud in Zuid
Afrika. De meeste van hen behooren tot geen kerk,
of tot andere kerken, waarbij zij zich reeds hebben
gevoegd of nog voegen zullen. De Nederlandsche Ge-
reformeerde kerk, vanwege hare taal, of vanwege
de bediening der Woord, door hare bedienaren, als
zinnende Afrikaners, of om welke reden ook, is niet
in de mode en valt niet in den smaak. Vandaar dat
zels zij, van wie men iets anders kon verwachten,
zich bij andere kerken aansluiten, en het daartoe zal
zijn. Denk ook aan de vijandige of min vriendelijke houding
van eenige kerkgenootschappen. Daar is bij de Neder-
sche kerk. Genoege is in den laatste tijd over hare
ontwikkeling geschreven, zoodat elkeen weten kan,
hoeveel macht die kerk reeds heeft, en hoe vasten voet
zij in dit Protestantsche land gekregen heeft. Rome acht
de tijd gekomen om niet meer stil en als in 't verborgen
te werken, maar openlijk met hare pretensies voor den
dag te komen. Met hare scholen, die met de hulp
middelen die haar ten dienste staan, maar nu niet
onbeschroomd haar streven bekend, om de zonen der
Protestantsche Hugenoten en Genuezen en Covenanters
naar hare alleen saligmakende kerk terug te voeren.
Vandaar dat er reeds sprake is van de vestiging eenen
Roomseke hiërarchie in Z. Afrika. En als wij letter
op het gedrag van sommige Protestanten, die hunne
kinders naar Roomseke scholen zenden, en die zich
verbinden met strenge Roomseken, die hen gemakkelijk
naar hunne kerk wegvoeren, dan moeten wij wel
vrezen, dat de geest der Hugenoten aan het uitsterven
is en er voor Rome geen hinderpaal meer staat.

Of zie op de Engelsche Episcopalische kerk, „*the
Church*“, die, zoals zij zich noemt. Hoe
wil zij niet den status van de Ned. Geref. kerk,
werpt zij zich op, alsof zij de *Staatskerk* is. Nu
kan ook niet anders. De Staatsdienaren van Zij Excell
lentie den Gouverneur tot de lage civiele beambten,
de meesten, als zij niet aan de Roomseke kerk
behooren, zijn verbonden aan de Episcopalische kerk.
Zie maar, hoe hij openbare plechtigheden of feestelijke ge-
bedenissen der Episcopale kerk, die de Ned. Geref. kerk
krijgt, terwijl onze kerk nauwelijks erkend wordt. Nu
immer het u bijv., hoe bij het jubileum van onze
gebedrijdige Koningin zelfs de Afrikaner Parlemen-
ten naar de St. George's kerk gingen, en hun eigen
kerk miskenden. Doch genoege, dat zal nooit anders
zijn, maar nog erger worden, zoolang wij een Eng-
elsche kolonie zijn, zonder eigen nationaliteit.

Of nog eens. Denk er aan, hoe eenige sommige
plaatsen de Plymouth Broeders sommige van onze
vrome leden weggekappt hebben, brave mannen en
vrouwen, maar bij wie het aan kerkelijke zin en leu-
nis ontrakt. En om niet meer in bijzonderheden te
treden, noem ik slechts het Heilsleger (Salvation
Army), de Tempeliers, de afschaffingsgenootschap-
pen en andere, die min of meer vijandig of over-
schillig tegenover de kerk, en de vrienden der Ned.
Geref. kerk, staan. En wat nog hier het ergste is, is
dat deze genootschappen, bij name *het Heilsleger*, door
onze predikanten en andere voorstanders der kerk in
bescherming worden genomen. Verbeeld u, het
Heilsleger, een genootschap dat leerlingen leert in
lijpheid strijd met de Ned. Geref. kerk, beschermend
voorgegaan door predikanten die kerk 't vuur en
water in de handen! Een koninkrijk tegen zichzelf
verdeeld!

Doch, van deze meer uitwendige invloeden zijnde,
vestigen wij een blik op de scholen. De scholen! Ja,
hier, waar de grondslag moet gelegd, hier waar de
kerk der toekomst haar personeel en materiaal moet
ontwinnen, hier al eens er aan te denken, en in
respect en liefde voor haar ingebouwd moet worden.
Doch, als zij, mijn lezer, en ik verzuur, vriend over
kerk, dat denkt, dan bedriegt zij u. De naam van een
publieke scholen, de officiële naam, is nog altijd „on-
kerkelijk“. Als een kind, en als een bruidsmid-
deel, blijft die naam voortbestaan. En alhoewel het er
niet het godsdienst-onderwijs thans beter aan toe is,
het maar al te waar, wat door den heer Hof-
meyr werd beweerd, toen hij die verandering voor-
stelde, dat het in negen en negentig van de honderd
scholen toch maar zoo zou blijven. Neen er verder
acht op, hoe de Engelsche taal op de scholen steeds
den voorrang bekleeft. Het is alles Engelsch en in het
Engelsch. Onze kinderen moeten de laatste Engelsche
hervel, dorp of rivier uit het hoofd leeren. Van den
laastten Engelschen Koning of Staatsman weten zij
niet het geboorte- en sterfjaar enz, van buiten kennen,
terwijl zij van hun eigen vaderland en de kerk der
vaders niets afweten. Geen wonder, dat zij dan ook
uit onkunde geen liefde meer hebben tot hunne kerk
omkled als zij zijn met de geschiedenis van een
landerschoep en die hunner vaders reeds lang omme-
waarsen zijn!

Hoe anders gaat het nu bij de Roomseken en bij
andere kerkgenootschappen! Die Roomseken hebben
hun eigen scholen, en daar wordt achtung en liefde
voor de kerk ingebouwd. Alles gaat van de kerk,
de moeder, uit, alles leert naar de kerk terug. De kerk
is de ziel en het middelpunt van alles. Ook de fre-
copalen hebben op sommige plaatsen hun eigen scholen.
En waar dit niet het geval is, weten zij, dat zij
toch door den Engelschen of Engelschen-gerinden
onderwijzer de overhand zullen hebben. O Ned.
Geref. kerk van Zuid Afrika, de scholen, waaraan zij
in den laatste tijd veel kosten en krachten heb-
be steed, zij spannen naam om u te gronde te helpen!

Deze klaagttoon doet pijn. Entoch hoe kon
het anders? Het is met deze kerk in Afrika
gegaan, gelijk met de Ned. Herv. kerk ten

onzent. Ze heeft niet op haar levenswortel
gezien, maar zich haar eigen verleden ge-
schamnd. Ze zocht te pronken met vreemde
veeren, en juist daardoor boette ze haar ka-
rakter en kracht in.

Gebedte den onzent wat men in Afrika be-
leefde, dat er een macht als die der Engelsche
kerk over ons kwam, men zou ook de Ned.
Herv. kerk op gelijke wijze zien afbrokkelen.
Nu brokkelt ze toch af, maar op andere
manier.

KUYPER.

Officiële berichten uit de Ned.
Geref. kerken.

Vergadering der gecombineerde klassen
Gouda—Den Haag, gehouden te Gouda den
19 Maart 1890.

Na de gebruikelijke opening door de clas-
sicale kerk, het onderzoek der credentiebrieven
en het lezen der notulen en ingekomen stuk-
ken, werden benoemd tot praeses Ds. Sikkell
en tot scriba Ds. Sluiter.

Verteenwoordigd waren 17, niet verteen-
woordigd 4 kerken met kennisgeving.

De afgevaardigden van de kerk van Nieuwer-
kerk a. d. IJssel, voor 't eerst ter vergadering
tegenwoordig, werden welkom geheeten.
Tot kerkevisite werden herbenoemd Ds.
Winckel en Ozinga en tot hoogle secondus Ds.
Sikkell en Van Lummel.

Hun werden eenige kerken aangewezen,
om voor de e. k. classicale vergadering te
visiteren.

Bij het onderzoek naar art. 41 der D. K. O.
werden de kerken, waar nog geen Chr. school
is, aangemaand een zoodanige school te stichten.

Tot deputaten voor bijeenroeping van buit-
tegenwoordige classicale vergaderingen, welke dit
jaar noodig mochten blijken, werden de brs.
Ds. Winckel en Van Meeten aangewezen.

Op de e. k. classicale vergadering, welke D.
V. den laatste Woensdag van Mei zal ge-
houden worden, zal de heer J. Brouwer, be-
roepen dienaar des Woords der kerk van
Naaldwijk, geëxamineerd worden.

De brs. Ds. Van Lummel en Sikkell, Van
Meeten en Niesing werden aangewezen tot
examinatie van br. Van de Water, van Asperen,
als oefenaar voorgedragen.

Een der kerken werd, op verzoek, voor de
heeft vrijgesteld van vacatuurpenningen.

Na de regeling van de bediening des Woords
en der Sacramenten in de vacante kerken sprak
de classicale vergadering de wenschelijkheid
uit, dat in de *Kerkbode* de godsdienstfeiten
vermeld worden.

Op de vragen van de kerk van Naaldwijk,
hoe te handelen met ouders die, ondanks ver-
maan, hunne kinderen niet naar de Christelijke
school zenden, en met hen door wien de dag
des Heeren onthieldig wordt, werd geantwoord
voorzakend voort te gaan met vermanen.

Aan de vraag van de kerk van Reeuwijk
om meerdere hulp in de bediening des Woords
in vacante kerken, kan vooralsnog niet voldaan
worden.

De vacante kerken werden aangemaand, bid-
dend werkzaam te zijn aan de beroeping van
bedienaren des Woords.

Nadat nog herinnerd was, dat de eerstkom-
mende classicale vergadering D. V. gehouden
zal worden te Gouda, Woensdag 28 Mei a. s.
die door de kerk van Nieuwerkerk a. d. IJssel
zal worden sameroepen, sloot de praeses de
vergadering met dankgebed.

J. M. V. MEETLEN,
actarius.

De kerkeraad der Ned. Geref. kerk te Midlum
(classis Franeker) bericht door dezen, dat hij,
verkozen krachtens het ault der geloovigen,
en op Zondag 16 Maart bevestigd, zijn eerste
vergadering heeft gehouden op Maandag 17
Maart.

Onder biddend opzien tot den Heere werd
toen uit naam der kerk de kerkenorde van
1816 voor afgeschafte verklaard, zoodat de
kerkenorde van 1619 weer van kracht is ge-
worden.

Moge de Heere in gunste nederzien op deze
zwakke kerk en haar genadiglijk sterken om
zijns Naams wil!

Het adres van den kerkeraad is M. Wasse-
naar, scriba.

Naam des kerkeraads,
VAN COEVERDEN ADRIANI, consultant.
M. WASSENAAR, scriba.

De kerkeraad van Buiskloot bericht, dat
voortaan zijn adres is: G. Huisman te Buik-
sloot.

Vergadering van de kerken der classis
Franeker op 12 Maart te Harlingen.

Ds. Prins opent met te laten zingen Ps.
130: 2, het lezen van Elex. 4, en gebed.

Modernaten is: Ds. Wyminga, praeses, Ds.
Brouwer, assessor, Ds. Hania, scriba.

De credentiebrieven waren in orde: 18
kerken werden door 33 afgevaardigden ver-
tegenwoordigd.

Het onderzoek naar Art. 41 D. K. gaf aan-
leiding tot enkele wenken betreffende gedane
vragen.

Voor enkele ingekomen stukken werden, we-
gens de belangrijkheid, rapporteurs benoemd.

Het rapport over de feestdagen, door Ds.
Hania uitgebracht, toonde aan, dat de over-
heid ze vroeger had overgedragen. *Gode Vrij-
daag* was eerst in deze eeuw onder de hie-
rarchie ingekomen.

De classis besloot zich in dezen aan de D.
K. te houden; daaronder leefden de kerken.

Inzake de aanneming van het beroep van
Ds. Wyminga naar Zaandams kerk, werd na
ampele bespreking met groote meerderheid be-
paald, dat Ds. Wyminga naar Zaandam zal
heengaan.

Over het huisbezoek werd een zeer nitme-
mend rapport uitgebracht door Ds. Prins. De
ouderlingen moeten dit voortaan doen; deels
ook dienaars des Woords. Men komt met het
Woord in de gezinnen, naar gelang van de
verschillende toestanden; niet om zichzelf te
laten verheerlijken.

Enkele rapporten bleven achterwege om den
tijd; evenzo een paar voorstellen.

Verscheidene commissies werden benoemd
voor te maken concepten; secundus-consulten-
ten voor exceptionele gevallen werden aanwe-
zen. Deputaten werden overeenkomstig het
huishoudelijk reglement aangewezen of gecon-
tinueerd; een concept van inwonning van de
zwakke kerk van Midlum bij die van Harlin-
gen, na toelichting, goedgekeurd.

Tot actarius werd aangewezen Ds. H. R.
Nieboer te Exmorra c. a. in plaats van Ds.
Wyminga; diens rekening als actarius zal wor-
den nagezien; eindelijk werd nog de be-
grooting voor het volgende jaar vastgesteld.

De roepende kerk zal de volgende classis
vroeger oproepen, met het oog op de a. s. Sy-
node te Leeuwarden.

Na rondvraag niets meer aan de orde zijn-
de wordt de vergadering door br. Pasma met
dankzegging gesloten.

J. HANIA PEN, scriba.

Zending.

Islam en Christendom.

In den aanvang des jaars wezen we op de
uitkomsten der vroeger, door ons meer uitvoe-
rig behandelde Christelijke Zending in het
eigenlijke gebied van den Islam, het Oosten,
de Levant.

Den arbeid daar door velen, allereerst de
Amerikanen gedreven, kent men uit de ge-
geven beschrijving enigszins; van hoeveel ge-
wicht al wat den Islam betreft, zijn macht
knot, zijn invloed tegenaan, ook voor Neder-
land en zijn kolonien is, licht, voor wie ook
alleen maar 't jongste zendingcongres hier
bijwoonde, geen tegenspraak.

Hoe staat de politieke macht, de Turksche
regering tot de Zending? Deze gewichtige
vraag dient nog beantwoord en de jongste
gegevens leiden tot een antwoord als dit:

Indien de Zending zich slechts tot de Oos-
tersche Christenen had bepaald, zou denklijk
de Turksche regering er zich niet mee be-
moed hebben. Maar zoo is 't niet, en ook
andere bewegingen hebben zich gedurende de
laatste vijftig jaren doen gevoelen, die den
achterdochtigen Turk wel tot overdenking
moesten stemmen van het gevaar, dat zijn rijk
dreigt. Pogingen om scheuringen in het rijk
te weeten te brengen, en om hervormingsbe-
ginselen in te voeren, deden zich voor. Gedeelten
waarover de Sultan vroeger beheer voerde,
verkrigen onafhankelijkheid, en andere mach-
ten berooven hem van voorrechten en van
volstrekt beheer in deelen van zijn rijk, getuige
Egypte.

Doch niettegenstaande deze veranderingen
en moeilijkheden oefent Turkije nog altijd een
grootte macht uit. En niets van hetgeen ge-
daan is, 't zij door Europa, of door pogingen
van bijzondere personen, heeft dan ook ooit
de geringste erkenning aan de zijde van het
Turksche Bewind gevonden, als het gold, vrij-
heid voor den Mahomedaan om van geloof te
veranderen.

Afwal wordt gestraft met den dood. Dit is
de inhoud van de Mahomedaansche wet, en
nog heden de onverbreekbare regel onder het
gebied van den Turk. De overheden voeren
dit recht nu wel niet in het openbaar uit, zoo-
als vroeger, doch zoo schreef althans onlangs een
Amerikaansche blad, „ze nemen personen ge-
vangen op valsche beschuldiging en dan wordt
de gevangene van de eene naar de andere
gevangenis overgebracht. Indien de een
of andere dweepzuchtige Mahomedaan zulk
een heimelijk vermoordt, of bureu of
vrienden hem vergiftigen, dan worden er
geen vragen gedaan, en de regering wordt
alle moeite gespaard; zelfs in Egypte waar
behoorlijk vrijheid wordt genoten, is geen be-
keuring veilig voor de samenzweringen van
dweepzuchtige Mahomedaan.“ Deze schildering
is wellicht overdreven. Doch dat er geen vrij-
heid van overgang bestaat is zeker.

De Turk moet krachtens zijn geloof alles doen
om dien zendingsoverloed tegen te gaan. Hij
neemt dan ook ernstige maatregelen, opdat
toch niet het Mahomedaansche deel der be-
volking door deze beweging vervoerd worde.
De regering kan het naderen van een ma-
schappelijke en godsdienstige omwenteling niet
ontkennen. Doch de Islam moet zijn hooge
standplaats niet verliezen, zijn heerlijkheid
niet worden verdonkerd; godsdienstvrijheid
zou kerk en staat ten onder doen gaan. Door
mee te gaan in het voetspoor van vooruitgang
en beschaving zou men zijn zelfstandigheid
verliezen. Vrijheid van geweten in dezen zin
„ware verraad tegen den Hemel“.

Het vertalen des Bijbels in zoovele talen
van het rijk, en het voorspoedig verspreiden
van de Schrift -- in 't geheel reeds 2,250,000
exemplaren, sedert een werk van dezen aard
in deze streken begon -- is, acht men, „onbe-
schaamdheid“. Onschuldige colporteurs worden
dan ook gevangen genomen en als misdadigers
in de gevangenis geworpen; en dit wordt
gedaan, niettegenstaande de uitgaaf van alle
boeken, die de colporteur verkoopt, officieel
bevestigd is. De ijverige werkzaamheden van
de zendingdruppers prikkelde den Turk.
Er wordt zelfs thans door de regering nau-
keurig toezicht gehouden op alle buitenland-
sche boeken en andere geschriften. Alles
wat betrekking heeft op zending, Mahome-
danisme, Turkije, reizen in Oostersche landen,
en den staatkundigen en godsdienstigen toestand
in het Oosten, wordt terstond verboden
verklaard. Algemeene woordenboeken van kun-
sten en wetenschappen (encyclopediën) voor-
namelijk vallen in ongenade, wijl daarin over
te groote verscheidenheid van onderwerpen
gehandeld wordt.

In het Engelsch is voornamelijk de letter
m een bijzonder gevaarlijk; indien een boek
ook al teruggezonden wordt, na gedaan on-
derzoek door de overheden, dan is 't alleen
nadat een gedeelte of alles van de letter w
uitgescheurd is. Het is immers niet welvoegelijk
dat er als in één adem gesproken wordt van
Mahomed en Mephistopheles, monnik en mil-
litez; of van Mahomedaan en mission (zen-
ding) en malaria; of van Mahomedaan Mor-
mon en munnie.

Niet lang geleden werden in zekere zee-
haven nog 600 buitenlandse boeken door de
overheden verbrand. In betrekking tot een
zeker beroemd boek (dat niet nader vermeld
wordt) moet onlangs een oude Mostemische
wet afgekondigd, zijn dat elk huis waarin het
gevoend werd, zou vernield worden, ja vertigt
huten in den omtrek er bij.

Het Protestantische schoolwezen hindert het
Turksche bestuur mede zeer. Vele der scholen
zijn gesloten geworden; op zekeren tijd
op eenmaal meer dan dertig gesloten in
Syrie en Palestina. -- Kort geleden werd
er een wet ontworpen, alle godsdienstig
onderwijs in scholen verboden, doch
deze is gelukkig nooit afgekondigd. 't Is
somsdijg bijna onmogelijk vergunning te
verkrigen om grond voor school en kerk te
koopen. Schoolonderwijzers zijn gevang-
gen genomen als verstoorders der rust;
kerkgebouwen zijn gesloten geworden, en het
zegel van het gouvernement op de deur ge-
zet.

Kortom, de strijd tusschen het Christendom
en den Islam wordt aangehouden. Het Chris-
tendom maakt als altijd aanspraak op zijn
recht van meerdere, omdat het zulks waarlijk

is en ook die het bestrijden gevoelen dit.
Ten leste moet toch de overwinning Hem
zijn, die ook nu nog uitgaat overwinnenden,
opdat Hij overwinne.“

HOOGENBIRE.

Buitenland.

Engeland. Overgang van 12 Anglikaan-
sche predikanten tot de Roomsche kerk.

Wij lazen in de *Gereformeerde Kerk*, die dit
bericht weder overgenomen had uit het *Hand-
elsblad*, het volgende:

Overgang tot de Katholieke kerk in Engeland.

Een belangrijk feit heeft dezer dagen op